5 PROPOSTES PER A UN PROGRAMA TRANSFORMADOR DE L'ESQUERRA PER A LES ELECCIONS GENERALS DEL 29N

Research & Degrowth International
Hugo Abad Frías, Ana Díaz-Vidal, Federico Arcuri, Noemi Carmeno, Anna Swartz

Resum executiu

L'anticipació electoral ha escurçat els terminis per elaborar un programa per al moment històric que estem vivint. L'ascens de l'extrema dreta i del feixisme exigeix propostes capaces de disputar el sentit comú, donar respostes materials a la crisi del cost de la vida i oferir horitzons i expectatives de transformació arrelats en el camp del possible, que les lluites socials actuals han contribuït a eixamplar. La vaga general de l'11 de novembre i la campanya electoral són dos escenaris diferents, però comparteixen dues preguntes de fons: cap a quin tipus de societat volem avançar? Quins treballs i béns essencials volem que existeixin, i qui decideix què són i com s'organitzen?

La crisi de l'habitatge i del cost de la vida, la precarietat laboral i la crisi de les cures no són errors del sistema: són el resultat de convertir en mercaderies els béns i serveis essencials. Superar, ni que sigui parcialment, la sensació d'escassetat i de competència constant que genera el capitalisme és una condició prèvia per imaginar altres formes de vida col·lectiva, alliberant temps i recursos per tenir cura de les persones i del planeta. Aquesta és la premissa compartida per les polítiques que proposem per a un programa capaç de guanyar una majoria social a les eleccions del 29N.

1. GARANTIA DE TREBALL PER A LA TRANSFORMACIÓ ECOSOCIAL

Feina per a tothom qui en vulgui

Principal problema que aborda: L'atur involuntari i la feina precària, i la necessitat de reorientar la força de treball i les capacitats col·lectives cap a la transició ecosocial.

Definició: L'Estat dona feina a totes les persones disposades i capacitades per treballar en activitats essencials per al benestar. Això permet reorganitzar el treball i l'economia, entesa com un procés per satisfer les necessitats socials i ecològiques.

Aplicació: Fins a 30 hores setmanals, un salari digne, participació voluntària i sense que sigui un requisit per accedir a les prestacions socials. Fase 1: l'Estat actua com a ocupador d'últim recurs en els sectors on ja és present, amb un enfocament en el reciclatge professional. Fase 2: ocupació en sectors estratègics i serveis bàsics universals mitjançant col·laboracions publicocooperatives i comunitàries (alimentació, habitatge, energia, etc.).

Impactes clau: Estableix una base de seguretat en l'accés a l'ocupació i fixa un estàndard de condicions laborals, jornada i democràcia a la feina; reforça la capacitat dels sectors clau per a la transició ecosocial; contribueix a revertir el despoblament rural.

Exemples: Servei Nacional Suís (llocs de treball socials i ecològics a través d'una agència de servei civil); prova pilot a Marienthal (Àustria).

2. REDUCCIÓ DE LA JORNADA LABORAL

Treballar totes, treballar menys, treballar millor

Principal problema que aborda: El desequilibri entre la vida laboral i la personal, i l'atur involuntari.

Definició: Una jornada laboral de 30–32 hores setmanals, distribuïdes al llarg de la setmana per afavorir un repartiment més just de les tasques quotidianes de cura.

Aplicació: Reduir la jornada laboral a entre 30 i 32 hores setmanals sense pèrdua salarial, i completar-ho amb el dret a treballar a temps parcial, una jubilació anticipada adequada, vacances i l'ampliació dels permisos per naixement i cures, iguals i intransferibles. Tot i que la Garantia de Treball pot establir un estàndard d'hores, la reducció universal de la jornada continua sent imprescindible per repartir la feina de manera justa.

Impactes clau: Hi ha evidència de beneficis ambientals (menys desplaçaments), de salut (menys esgotament professional i millor qualitat del son) i de benestar (més temps per a les cures, les amistats i la vida comunitària).

Exemples: La prova pilot de la setmana laboral de quatre dies al Regne Unit, amb 2.900 treballadors; la reducció a 36 hores a Islàndia després de diverses proves pilot; i la prova pilot de 32 hores a València.

3. RENDA BÀSICA DE CURES
Llibertat per tenir cura de les persones i de la vida

Principal problema que aborda: La crisi del cost de la vida, les desigualtats socioeconòmiques i de gènere, i la invisibilització i desvalorització de les cures en les seves diverses formes.

Definició: La Renda Bàsica de les Cures (RBC) és una eina transformadora per reconèixer, visibilitzar i compensar el treball de cures —tant remunerat com no remunerat— que sosté la vida humana i els ecosistemes.

Aplicació: Transferència monetària mensual, universal i incondicional, ajustada al cost de la vida. Si tenim en compte la despesa mitjana per persona en habitatge i alimentació, una Renda Bàsica de les Cures a l'Estat espanyol se situaria al voltant dels 650 €.

Impactes clau: Redueix la dependència del salari per satisfer les necessitats bàsiques; proporciona més autonomia en l'ús del temps i en l'elecció entre treballar a canvi d'un salari o dedicar-se a les cures.

Exemples: L'experiència del B-Mincome a Barcelona mostra efectes positius: més de dos terços de les persones beneficiàries eren dones amb una càrrega elevada de cures. Van millorar el seu benestar material i la seva autonomia, i van invertir en l'educació i la salut dels seus fills i filles.

4. GOVERNANÇA DEMOCRÀTICA DE L'HABITATGE PÚBLIC
Habitatges per viure-hi, no per especular-hi

Principal problema que aborda: La crisi del cost de la vida i de l'habitatge, i la inseguretat residencial provocada per l'especulació.

Definició: Crear un parc públic d'habitatge mitjançant l'expropiació d'habitatges en mans de fons d'inversió i bancs i la incorporació d'habitatges buits. Establir mecanismes de deliberació i decisió sobre la governança del parc amb la participació de les persones llogateres i residents, la societat civil i les institucions. La proposta parteix de la premissa de la Confederació de Sindicats de Llogateres: «construir més cases no és la solució; els habitatges ja existeixen, però són en mans d'especuladors». Construir-ne més sense un canvi estructural en la consideració de l'habitatge com un bé de mercat és impossible i indesitjable, també pels límits planetaris.

Aplicació: L'expropiació dels 1.076.753 habitatges en mans d'empreses privades (fons d'inversió, bancs, SAREB i societats patrimonials) elevaria el parc públic de l'1% actual a aproximadament el 5%. La incorporació d'uns quatre milions d'habitatges buits, d'acord amb les reivindicacions del moviment sindical per l'habitatge, permetria assolir un parc públic proper al 30%, amb el compromís d'adequar-los i rehabilitar-los en el context de la crisi climàtica. La governança hauria de ser democràtica, coherent amb el marc dels serveis bàsics universals i amb les demandes del moviment per l'habitatge, com ara els topalls als lloguers i la congelació de les rendes.

Impactes clau: Proporciona habitatge assequible i desmercantilitza un bé essencial per satisfer les necessitats, reduint la dependència del salari per viure dignament; dota el sector públic de capacitat per intervenir en el mercat i afrontar la crisi residencial; frena l'especulació; evita el consum de recursos que comporta construir de nou. També disputa els imaginaris dominants: la casa com a llar, en contraposició a la casa com a actiu d'inversió.

Exemples: El referèndum consultiu celebrat a Berlín el 2021 sobre l'expropiació de les propietats de les empreses immobiliàries privades amb 3.000 habitatges o més a la ciutat. Viena disposa d'uns 220.000 habitatges municipals i 200.000 habitatges cooperatius subvencionats, fet que demostra que és possible mantenir un parc assequible a gran escala.

5. SEGURETAT SOCIAL DE L'ALIMENTACIÓ
amb supermercats i economats públics

Principal problema que aborda: La mercantilització de l'alimentació, el control oligopolístic de la distribució alimentària (que genera preus injustos tant per a la producció com per al consum) i la manca de suport a la transició agroecològica.

Definició: Dos elements d'un mateix sistema alimentari públic, alternatiu al model actual insostenible i injust: (a) supermercats i economats públics —establiments de venda d'aliments sense ànim de lucre, de titularitat pública i gestionats per organismes públics, cooperatius o comunitaris—; i (b) Seguretat Social de l'Alimentació (SSA), un mecanisme redistributiu d'accés universal a una alimentació sana i nutritiva, amb gestió democràtica i finançament mixt (fons públics i contribucions socials). No són opcions separades: la SSA garanteix la capacitat d'accés universal, mentre que els supermercats i economats aporten la infraestructura física i logística.

Aplicació: Integrar a través de la SSA els supermercats i economats públics de nova creació, els mercats municipals, les cooperatives de consum, els comerços de proximitat i els establiments concertats, amb criteris ecosocials comuns i una governança publicocomunitària. Es podria canalitzar mitjançant l'RBC, amb una quantia bàsica de 150 € en una targeta per consumir en establiments públics i privats que afavoreixin la transició agroecològica i l'agricultura local. La quantia es podria ajustar segons la capacitat productiva i de distribució. La SSA crea una demanda estable orientada democràticament; els supermercats públics aporten capacitat de distribució, compra i proveïment a escala.

Impactes clau: Garanteix el dret a l'alimentació desmercantilitzant-ne l'accés; proporciona una sortida estable per a la transició agroecològica amb menys ús d'energia i materials; intervé en les relacions entre producció, distribució i consum, en lloc de subvencionar el consum o crear establiments aïllats; i fomenta les relacions de corresponsabilitat entre el camp i la ciutat.

Exemples: Projectes territorials de Seguretat Social de l'Alimentació a França; supermercats cooperatius.

Com es finançarien?

1. Reestructuració fiscal: Reduir la càrrega fiscal sobre el treball i centrar-la, en canvi, en l'ús dels recursos i la riquesa, principalment en l'1% que acumula la major part de la riquesa i de les rendes.

2. Reestructuració pressupostària: Reduir la despesa en sectors perjudicials, els pressupostos militars i altres partides nocives, i augmentar la despesa ecosocial.

Com es finançarien?

3. Exemples d'instruments fiscals: Un nou impost sobre el patrimoni, una reforma progressiva de l'IRPF, impostos sobre les transaccions financeres i l'extracció de recursos, i límits màxims a la riquesa i als ingressos per afavorir la redistribució.

4. Reestructuració de la política monetària (a mitjà i llarg termini, a escala de la UE): Abolir els límits de deute i dèficit establerts pel Tractat de Maastricht i establir una alternativa al Pacte d'Estabilitat i Creixement.

UNA ALTRA ECONOMIA ÉS POSSIBLE.
I PODEM COMENÇAR A CONSTRUIR-LA AVUI.

INFORME COMPLET: Abad Frías, H., Díaz-Vidal, A., Arcuri, F., Carmeno, N., & Swartz, A. (2026). 5 propuestas para un programa transformador de la izquierda para las elecciones generales del 29N. Research & Degrowth International.

www.degrowth.org

Research and Degrowth

www.degrowth.org